

ዶ/ር በያን አሶባ ለግልጽ ደብዳቤዬ ለሰጡት ምላሽ መልስ

ውድ ዶ/ር በያን አሶባ

በቅርቡ ለጻፍኩልዎት ግልጽ ደብዳቤ የከተቡልኝን አጻፋ በኢትዮጵያ ድሕረገጽ አስፈሪውት ዐየሁት። የደብዳቤዎን ርዕስ እንደ አጤንኩት “እኚህ ሰው በጣም ትልቅ ናቸው። ቢዘገዩም መልስ ሠጡኝ። እንግዲህ ስለሕዝባችን ዕጣ ፈንታ በቁም-ነገር ሊያነጋግሩኝ ነው።” በማለት አክብራዎት ነበር። ወደ ውስጥ ዘልቄ ሳስተውለው ግን ለካስ እርስዎ የሕዝባችንን ሕይወት የሚነካውን አንገብጋቢ ቁም-ነገር ወደ ጎን ትተው የእርስዎንና የእኔን ስሞች አንስተው እየሰነጣጠቁ ኖሯል የከተቡልኝ። እኔም ሆንኩ የኢትዮጵያ አንባቢዎች እርስዎን ከሚያህል ትልቅ ሰው የጠበቅነው ይህን አልነበረም። ይህም በመሆኑ “እኚህ ሰው ለግል ስማቸውና ክብራቸው ነው የሚቆረቆሩት ወይንስ ለታላቁ የኦሮሞ ሕዝብ?” ስል ራሴን ጠየቅኩ።

የሆነ ሆኖ ስምዎን አሳስቼ በመጻፌ ይቅርታ እጠይቃለሁ። ስምዎን እንደዛ ብዬ የጻፍኩት እርስዎ እንዳሰቡት ሆነ ብዬ በፖለቲካዊ ምክንያት ወይም እርስዎን ባለማክበሬ ሳይሆን፣ ስምዎን ከዛ በፊት ስምቼ ባለማወቁ ለጆሮዬ ባዕድ ስለ ነበር ነው። ስምዎን ለመጀመሪያ ጊዜ የሰማሁት ከሳምንታት በፊት በኢሳት ሬዲዮ ሲጠራ ነበር። እርስዎም ቢሆኑ የእኔን ደብዳቤ ከማየትዎ በፊት እኔን ያወቁኝ አይመስለኝም። የኢሳት ሬዲዮ አስተዋዋቂ ስምዎን ሲናገር ለጆሮዬ “በያና ሱባ” የሚል መስሎ ተሰማው። “ሱባ” በሚለው ቃል ኢትዮጵያ ልጁን የጠራበት ከመሆኑም በላይ እኔ እስከማውቀው ድረስ በጥንት ኦሮሞዎች ዘንድ የተከበረ ስም በመሆኑ በእውነቱ ሥምዎ መሰለኝ። ስለ እዚህም “እኚህ ሰው የከበረ የጥንት የኦሮሞ ስም አላቸው፣ ስማቸውን ከሱባ ፊደላት ጋር አያይዘው ብናገር ይገጣጠማል።” ብዬ ወደድኩት። የሚያሳዝነው፣ ለካስ ተሳስቼ ኖሯል! በቃ ነገሩ ይኼው ነው። የሚገርምዎት ነገር፣ “ሱባ” የተባለውን ለ 4000 ዓመታት ኢትዮጵያ ውስጥ የነበረውን የጥንት ስም እኔ እሩቅ ሄጄ ስፈልግ፣ ለርስዎ የጻፍኩልዎትን ደብዳቤ የ አነበቡ ጥቂት ሰዎች በ ስልክና በ ኢሜል፣ “ ከአዲስ አበባ ወጣ ብለህ፣ ወደ ሆለታ መናገሻ ስታመራ፣ በስተግራ ተጠምዝዞ ከሄድክ “ሱባ” የሚባል የኦሮሞ ሰፈር አለልህኩ።” ብለው አበሰሩኝ። ምናልባት እርስዎ ይህን ቦታ ያውቁት ይሆናል። ከ 4000 ዓመታት በፊት ኢትዮጵያ ለልጁ የሰየመው ስም አሁንም ድረስ መኖሩና በሆለታ አካባቢ የኦሮሞዎችን ቀይ ስም ይዞ መገኘቱ የኦሮሞ ሕዝብ ከኢትዮጵያ እና ከኢትዮጵያ ጋር አንድ ዐይነት ግንኙነት እንደ አላቸው ይመስክራል። የጥንት ኦሮሞ ሊቃውንት በሱባ ቋንቋ ይጻፉ ነበር ያልክዎትም ከዚህ ጋር የተሰናሰለ ነው። የሱባ ፊደላት እና ከፊደላቱ በተጨማሪ የሱባ እና የግዕዝ መዝገብ ቃላት በድሮ ዘመን ተቀብረውበት በነበሩበት ስፍራ ከ 45 ዓመታት በፊት ስለተገኙ ስለ ሱባ ኢትዮጵያዊነትና ነባርነት የመረጃ ችግር የለም።

ስምዎን አስመልክቶ፣ ሀቁ ይሄ እላይ የተጠቀሰው ሳለ፣ ክቡርነትዎ ግን ብዙ ብዙ ክፉ ነገሮች በቁጣ አተቱ። በስሜት ጎዳና እጅግ ርቀው ሄደውም መሪ ግንግሮችን ተናገሩ። የአንድ ብሄር ሰዎች ተሰብስበው በእርስዎ ላይ ሴራ ያሴሩም አስመስሉ። ኢሳማዎ እንደሆን በማይገባኝ በኔ ላይ የቃላት እሩምታ ተኮሱ። የእኔ ዐይነቱ አንድ ግለሰብ ስምዎን አሳስቶ ስለጻፈ ብቻ ተበሳጭተው ስለ ተለያይቶ መኖር አስፈራሩ። እኔም “እኚህ ሰው በቀደም እለት በኢሳት ሬዲዮ አብሮ ስለ መኖር አብስረው አልነበረም እንዴ? ከመቼው ሃሳባቸውን ለወጡ? የሃገር ጉዳይ እንዲህ በቀላሉ የሚለዋወጥ ነው እንዴ?” ብዬ ተደመምኩ።

ከዚህ እኩል እኔን ያሳዘኝ ግን፣ እኔ በኢትዮጵያዊነቴ እና በኦሮሞነቴ እጅግ የምኮራ የኢትዮጵያ ኦሮሞ ሆኜ ሳለ እኔን እንደ በርካታ ሰዎች ቆጥረው ማንነቴን በድፍረት በመለወጥ “እናተ አበሾች” ብለው እኔ በአልሆንኩት በአበሻነት አለአግባብ ፈረጁኝ።

“እሳቸው ለራሳቸው ስም እንዲያ እየተንገበገቡ እንዴት የእኔን ማንነት ለኔ ከመፈረጅ “አልፈው እስከነአካቴው እኔነቴን ይለውጡታል?” ብዬ ቅር ተሰኘሁብዎት። ስለ እኔ ይበልጥ ለማወቅ ከአሻዎት ግን፣ እኔ እንደ ሁሉም ኢትዮጵያውያን፣ ከጎይሉ ሊቀ-ካህናትና ንጉሠነገሥት ከኢትዮጵ አብራክ የፈለቅኩና የአሮሞ፣ የአማራ እና የሌሎቹም ኢትዮጵያውያን አባት ከሆነው ከነቢዩ፣ ከካህኑና ከጠቢቡ የጎጃም ንጉሥ ከደሸት (ደሴትም ይባላል) የተገኘሁ ማንነቴን ጠንቅቄ የማውቅ ጅንን የኢትዮጵያ አሮሞ ነኝ። እንደኔ ዐይነት የሆኑ በሚሊዎኖች የሚቆጠሩ የአሮሞ ኢትዮጵያውያን እንደ አሉም አያጠያይቅም። እርስዎ በዲሞክራሲና በሰው ልጅ የመኖር መብት በእውነት የሚያምኑ ከሆነ የዚህ ዓይነቶችም አሮሞ ኢትዮጵያውያን መኖራቸውን ተቀብለው በሃገራቸው ላይ እንዲኖሩና ሃሳባቸውንም ያለ አንዳች ፍርሃት በነጻነት ለመግለጽ የሚያስችላቸውን ሰብአዊ-ሃርነት እንደማይነፍቅቸው አምናለሁ። እንደነዚህ ዐይነቶቹንም አሮሞዎች፣ “ትክክለኛውና የጠራሁት አሮሞ እኔ ብቻ ነኝና እናንተ አሮሞ አይደላችሁም።” ይሏቸዋል ብዬ አላስብም። ሰው “እኔ ነኝ” የሚለውን ሁሉ የመሆን መብት አለው። እርስዎ “ኢትዮጵያዊ አይደለሁም።” የማለት መብት እንደ አለዎት ሁሉ ማለት ነው። “ኢትዮጵ” የተባለ ታላቅ ሰው አንድ ጊዜ ገንኖ በዚች ዓለም ላይ ስለመኖሩ ግን ማስረጃው ምንድን ነው ከአሉኝ፣ እሩቅ ሳልሄድ ማስረጃውን አቀርብልዎታለሁ። ማስረጃውም፣ በድሮ ጊዜ መላው አፍሪካ በኢትዮጵ ስም “ኢትዮጵያ” መባሉ (ከ 300 ዓመታት በፊት ፈረንጆች የሳሉትን የአፍሪካ ካርታ ፈልገው ይመልከቱ) እና ሲል ሲል ያ ሁሉ ተቀንሶ፣ እንደጥንቱ ትልቅ ባትሆንም ዛሬም “ኢትዮጵያ” የምትባል ሃገርና “ኢትዮጵያውያን” የሚባሉ ሰዎች መኖራቸው ነው። አለዛ “ኢትዮጵያ” የተባለችው ሃገር በምን የተሰየመች ይመስልዎታል?

እርስዎ የእኔን ማንነት ከመለወጠም በላይ፣ እኔ ስሜን “ቶላሳ” ብዬ ሳልጽፍ ጽፈሃል አሉኝ። በህጻንነቴ ትምህርት ቤት ስመዘገብ ስሜ በስህተት ወይም ሆነ ተብሎ የአባቴ ስም “ቶሎሳ” ተሰኝቶ ተጽፎ ነበርና ከትምህርት ቤት ጀምሮ እስከዛሬ ይህን ስም በየሰነዱ ላይ ተሸክሜው እዞራለሁ። አጠራሩን “ቶላሳ” ብሎ ለማስተካከል በተለያዩ ዘመናት በልቤ ባስብም ስሙን ለማስቀየር ህጋዊ ውጣ ውረድ ስለአለው በጋሽጋርቴ፣ በዲፕሎማዬ፣ በመንጃ ፍቃዴና በሌሎች ሰነዶቼ ሁሉ ላይ ይሄው ስም ሰፍሮ ይኖራል። በኢትዮጵያውን የመገናኛ አውታሮች ላይ ግን በቀላሉ እንዳላስተካክለው የሚያግደኝ ነገር ስለሌለ “ቶላሳ” እያልኩ አስተካክሎቻለሁ። አባቴም አያቴም አሮሞ መሆናቸውን አንዳንድ ሰዎች መጠየቅ ስለ አመጡ ደግሞ የአያቴንም ጨመርኩበት።እርስዎ ግን እኔ ልብ ውስጥ የሚኖሩና በኔ እና እንደስማቸው በወለጋ ጀግና እና የተከበሩ በነበሩት በ ውድ አያቴ በ ጂግሳ መሃል ያለንን የፍቅር ልክ እሳቸው ወይም እኔ የገለጥኩልዎት ይመስል ለአያቴ ግድ እንደሌለኝ አድርገው በዘለፉ ጸፉብኝ። የአያቴን ስም ግን ያሰፈርኩት በመጀመሪያ ለእርስዎ በ ከተብኩልዎት ደብዳቤ ላይ ሳይሆን ከሱ ቀደም ብዬ ባለፉት ጥቂት ዐመታት በውይይት መድረኮች ላይና በቅርቡ በፈጠርኳቸው ግጥሞቼ ነው። አሁንም ቢሆን “ፍቅሬ ቶሎሳ” የተሰኘው ስሜ በዓለም-አቀፍ የደራሲያን ሰነዶችና ኢንሲክሎፒዲያ አፍ አፍሪካን ሊትሬቸር በተባለው መጽሃፍ ውስጥ ስለገባ እና ከታዋቂ የአውሮፓና የአሜሪካ ደራሲያን ስሞች ጋራ በተለያዩ መድበሎች ውስጥ ስለ አለ በዚሁ ስም ታውቄአለሁና፣ አሁን ልቀይረው ስለማልችል ለወደፊት በማወጣቸው መጣጥፎችና መጻሕፍት የተለመደውን “ፍቅሬ ቶሎሳ” ን ማስፈሬ አይቀሬ ነው። በ እኔ በኩል “ፍቅሬ ቶላሳ ጂግሳ” የተባለው ስም ለአሮሞና ለአማራው፣ እንዲሁም ለሌሎቹ ኢትዮጵያውያን ዘመዶቻችን የሚጠቅም የፍቅር ድልድይ ከሆነ “እሰየው! ይበል!” እላለሁ። ስምን ለሕዝቦች ፍቅር፣ ሠላም፣ ኅብረትና ብልፅግና ማዋል የተቀደሰ ተግባር ነውና። ከዚህ በተረፈ ግን ስሜ ላይ ማተኮር ምንም ፋይዳ የለውም። በዚህ ረገድ ፋይዳው መልእክቱ እንጂ መልእክተኛው አደለም። ስለዚህ እኔን ችላ ብለው፣ በግልጽ ደብዳቤ ላይ በሰደድኩልዎት መልእክት ላይ ቢያተኩሩልኝ ደስ ይለኛል።

“ቶሎሳ” የተባለው ቃል ቢያንስ በወለጋ እና ሸዋ አሮሞኛ ርስዎ እንዳሉት “ቶላሳ” ሳይሆን እኔ ከርስዎ በላይ ባላውቅም “ቶላሳ” ነው። ትርጉሙም “ቸርነቱ“ (የእግዚአብሔር?) ወይም “ደግነቱ“ አንደማለት ነው። ከተሳሳተኩ እታረማለሁ። እውነቱ ግን፣ እዚህ ላይ እኔ ሳልሆን

እርስዎ የተሳሳቱ ይመስለኛል። “ቶሎሳ” የተሰኘው ቃል በትክክል ያልተከተበ የአሮምኛ ቃል እንጂ እርስዎ በግድ ፈጥረው ሊያደርጉት እንደጣሩት “ቶሎ” ከተሰኘው የአማርኛ ቃል ጋር፡ ምንም ዐይነት ግንኙነት የለውም። “ቶሎሳ” ወይም “ፈጥኖሳ” የሚል የአማርኛ ስም የለምና።

አሮሞዎች፣ እማሮች እና ሌሎቹም ኢትዮጵያውያን ከኢትዮጵያ እና ከ ደሸት ወይም ከደሴት ስለመውረዳቸው ትንሽ ማስረጃ ለመቆንጠር ያህል፣ ደሸት ወይም ደሴት የዛሬ 3600 ዓመታት አካባቢ ለልጆቹ የሰጣቸው “መንዲ፣ ጃማ፣ መደባይ”፣ እና “ማጃ” የተባሉት ስሞች አሁንም ድረስ ኢትዮጵያ ውስጥ ይነገራሉ። ከዚህ በተጨማሪም፣ የዛሬ 800 ዓመት በሰሎሞን ሥርወመንግሥት ስም ነግሶ የአሮሞን መንግሥት የመሰረተው ተስፋ-እየሱስ ወይም ይኩኖአምላክ፣ እናቱ የአሮሞው የአዛዥ ጫላ ልጅ ጊፍቲ መንዲያ እንደነበሩ የታወቀ ነው። እንግዲህ “መንዲያ” የሚለው ቃል የአሮሞ መጠሪያ ሆኖአል ማለት ነው። ይህም ቃል ከአሮሞዎች፣ ከአማሮች እና ከሌሎቹም ኢትዮጵያውያን አባት ከ ደሸት ወይም ከደሴት ጋር የቀጥታ ዝምድና አለው ማለት ነው። ደሸት ወይም ደሴት ነጃም (ጎሃም) ላይ በአንድ ወቅት ለመኖሩ ደግሞ ማስረጃው እሱ የኖረበትን ስፍራ በስሙ እስጠርቶ ያ ስፍራ አሁንም ድረስ ደሴት ተብሎ በጎጃም ጣና ሃይቅ ዙሪያ መኖሩ ነው። ይህ የሱን ስም የተሸከመው ደሴት በአማርኛ ቋንቋ በውሃ የተከበበን መሬት መግለጫም ሆኖአል።

ይመኑኝ ዶ/ር በያን አሰባ፣ አሮሞዎች ሁሉ የኢትዮጵያ ልጆች እና ኢትዮጵያውያን ናቸው። አሮሞዎች ኢትዮጵያውያን ካልሆኑ ታዲያ ምን ሊሆኑ ነው? ባዕዳን መጤዎች ሊሆኑ ነውን? “አሮሞዎች ባዕዳን መጤዎች ናቸው” የሚሉ አሮሞዎች “አሮሞዎች በግራኝ አህመድ ጦርነት ጊዜ ከእስያ ፈልሰው በማዳጋስካር አድርገው ኢትዮጵያን የወረሩ ናቸው።” ከሚሉት የተሳሳቱ ሰዎች ጋራ መስማማታቸው አይደለም ወይ? አሮሞዎች ለኢትዮጵያ ባዕዳን ከሆኑ ደግሞ አሮሞዎች የሚያነሱት የሙብት፣ የነጻነት እና የመሬት የይገባኛል ጥያቄዎች ከቶውኑ እንዴት ሊሆኑ ነው? ነገሮች እየተስተዋሉ ቢሆኑ መልካመ ይመስለኛል። የታሪካችን ሃቅ እደሚመሰክረው ግን አሮሞዎች ኢትዮጵያ ውስጥ የተፈጠሩ የጠሩ ኢትዮጵያውያን ናቸው።

በዚህ ደብዳቤዎ ላይ ስለ ከምባታዎች፣ ሃዲያዎች፣ ወላኢታዎች እና ሌሎችም የደቡብ ሕዝቦች ደማቸውን ማፍሰስ እና አጥንታቸውን መከሰከስ ጠቅሰው ነበር። እነሱን ለምን እዚህ ላይ እንደጠቀሱቸው ግልጽ ባይሆንልኝም፣ እነሱ ምንም እንኳን የአሮሞዎችና የዝርያዎቻቸውን ያህል ኢትዮጵያን ቢያንስ ለ 800 ዓመታት ገዝተው የማስተዳደር ዕድል ባይገጥማቸውም፣ ለአንዲት ደቂቃም እንኳን ኢትዮጵያዊነታቸውን ጥያቄ ውስጥ ያላስገቡና ሃገራቸው ኢትዮጵያ ውስጥ ሆነው ለመብታቸው የሚታገሉ ቆራጥ ኢትዮጵያውያን ናቸው።

የተወደዱ እና የተከበሩ ዶክተር በያን አሰባ ሆይ! ስማችንን እየሰነጣጠቅን ተራ ወግ ከምናወጋ ይልቅ እኔ ለርስዎ በጻፍኩት ግልጽ ደብዳቤ ውስጥ ስለ አካተትኳቸው የአሮሞውን፣ የአማራውን እና የሌሎቹን ኢትዮጵያውያን ወገኖቻችንን የወደፊት ዕጣ ፈንታ በሚጠቅሱት ቁም-ነገሮች ላይ ብንነጋገርና ለሕዝባችን የሚበጀውን መፍትሄ ብንመካከር በወደድኩ ነበር። ሆኖም እርስዎ እንደአሉት አዲስ የተቋቋመው የእርስዎ የአሮሞ ዲሞክራቲክ ግንባር ለአሮሞዎችና ለሌሎቹም የኢትዮጵያ ሕዝቦች ሁሉ የሚጠቅመውን መልካም ምላሽ እንደሚሰጥ ተስፋ አደርጋለሁ። አያሌ ኢትዮጵያውያን መልሱን እየተጠበቁ ነውና።

የሁሉም ነገር የመጀመርያ መፍትሄ፣ ስለአለፈው ግጭቶችና በደሎች ደጋግመው እያሰቡ ቂም ይዞ ከመራራቅ ይልቅ፣ ተቀራርቦ “ስለ ፍቅር፣ በስመአብ ይቅር፣” ተባብሎ ታርቆ፣ ማንም ከማንም በላይ ያልሆነባትን፣ ሁሉም እኩል የሆነባትን የፍትህ፣ የነጻነትና የሰላም አገር አብሮ መገንባት ይመስለኛል። ቀድሞ ተለያይተው ተራርቀው ይኖሩ የነበሩት አውሮፓውያን እንኳ የተባበሩትን አውሮፓ በኅብረት ፈጥረው በ ኢኮኖሚ እና በፖለቲካ ወደፊት እየገሰገሱ ነው። እዚህ ላይ በብልሁና በአርቆ እስተዋዩ በኔልሰን ማንዴላ በ ደቡብ አሪካ የተከናወነውን ዕርቅ መከከር ይገባል። እንኳን እኛ በአንድ ምድር የተፈጠርን

ቀድሞውንም ምንጫችን አንድ ከመሆኑም በላይ እንደገና ተጋብተን ተዋልደን አንድ ደም እና አንድ አጥንት የሆንን፤ መልካችን እና ባሕራችን የተመሳሰለና የተዋሃደ ወንድማማቾችና እህትማማቾቹ ቀርተን፤ በግፊቶች ነጮች እስር ቤት ለዓመታት የቁም-ስቅላቸውን እየአዩ የማቀቁት ኔልሰን ማንዴላ፤ በጥቁርና በነጮች መሃል እርቅ ይውረድ ብለው፤ የይቅርታን መንፈስ አግዝፈው ደቡብ አፍሪካን ከቁም-በቀል የደም መፍሰስ እና ከመፈራረስ አድነዋታል።

የእኔን እና የእርስዎን ስሞች አስመልክቶ እርስዎ ከዚህ በላይ ለመነጋገር እንደ እማይፈልጉ ሁሉ፤ እርስዎ ሌላ መልስ እስከ አልሰጡኝ ድረስ እኔም በዚህ ዐይነቱ ፋይዳ-ቢስ ጉዳይ ላይ ለመነጋገር አልፈቅድም። ስለ ሃገራችንና ሕዝባችን ጉዳይ ግን፤ ስሜተኛ ሳንሆን በታላላቅ አሮሞዎችና ኢትዮጵያውያን ጨዋነት፤ በሰከነ አእምሮ፤ ብሎም በቀና ልቦና እንወያይ ከአሉ ግን ግብዣዎን ለመቀበል ዝግጁ ነኝ።

በመጨረሻም፤ እርስዎ እና ባልደረባዎቻችዎ ያሰባችሁት ቅዱስ ሃሰብ እንዲሳካላችሁ ከልቤ እንደምተጋላችሁ ልገልጽላችሁ እወዳለሁ። እኔ ቀድሞውንም ያንን ግልጽ ደብዳቤ የጻፍኩላችሁ፤ ለሕዝባችን መፍትሄ የሚሆን የተቀደሰ አዲስ ሃሳብ ይዛችሁ ስለመጣችሁ “እሰየው! ደግ አደረጋችሁ!” ብዬ በቀና መንፈስ ነበር። አሁንም ቢሆን “በእምትችለው ሁሉ ተባብረን” ብላችሁ ከጋብዛችሁኝ ለዚህ የተቀደሰ አላማችሁ አብሬአችሁ ለመሰለፍ ዝግጁ ነኝ።

ፍቅሬ ቶለሳ ጂግሳ (ዶ/ር)

የእግርን መግለጫ— ለ አዲሱ የአሮሞ ዲሞክራቲክ ግንባር መፈጠር ድጋፍ ለመለገስና ለሕዝባችን ይጠቅማሉ ያልኳቸውን የ ግሌን ሃሳቦች ለመግለጽ፤ ባለፈው ጊዜ ለ ዶ/ር በያን አሰባ የጻፍኩት ግልጽ ደብዳቤ እኔ ባሳሰብኩት ሁኔታ እንደ ቋያ እሳት ነድዶ፤ በኢትዮጵያ ሳይቀር አያሌ ውይይቶችን ከፍቷል። ይህን አስመልክቶ ብዙ መልካም አስተያየቶች ከበሰሉ አሮሞዎች፤ አማሮች፤ ትግሬዎች፤ ሃዲያዎች፤ ከምባቶች፤ ጋምቤላዎች፤ ሱማሌዎችና ሌሎችም በርካታ ኢትዮጵያውያን ከዓለም ዙሪያ ደርሰውኛል። የተቻለኝን ያህል መልስ ሰጥቻለሁ። እኔን በመስደብና ያለ ስሜ ስም በመስጠት ፍሬ-ቢስ ወይም እንቶፊንቶ ነገሮችን ጫጭረዋል። ለሁሉም መልስ ለመስጠት ጊዜና አቅም እንደሌለኝ በዚህ አጋጣሚ ልገልጽ እፈቅዳለሁ። እንደወንጀለኛ ስማቸውን ደብቀው ክብራት ለሚጭሩት ደግሞ ምንም መልስ የለኝም። እኔ የማውቀውን እውነተኛውን የአሮሞ እና የሌሎቹን ኢትዮጵያውያን ታሪክ በቀና መንፈስ ከልቤ ለመረዳት ለሚጓጓ ሁሉ ግን፤ አቅሜ በፈቀደ መጠን ታሪኩን ለማጋራት ምን ጊዜም ወደ ኋላ እንደማልል ለማረጋገጥ እወዳለሁ።

ከዚህ በተጨማሪ፤ አሮሞ እና አማራ ያልሆናችሁ ኢትዮጵያውያን ወገኖቹ፤ የእናንተም የዘር አባታችሁ ኩሻጭዎ አያቱ ነው። ከ ዛሬ 4000 ዐመታት በፊት እሱ እናታችንን እንቁዮጳን አግብቶ ዐስር ወንዶች እና ሶስት ሴቶች ልጆች ወልዶ ነበር። የወንዶች ልጆቹ ስም፤ “አቲባ፤ ቢአር፤ ቢአራ፤ ተምና፤ ኤቴር፤ አሻን፤ መሪሳ፤ ቴሰቢ፤ ቶላ (የኔ አጎት ስም)፤ እና አዜብ” ናቸው። የሴቶቹ ደግሞ “ሱባ፤ ሚልካ እና ሎዛ” ናቸው። እነዚህም የታላቁ ኢትዮጵያ ልጆች፤ ዛሬ ኢትዮጵያ ውስጥ የሚኖሩትን እጅግ በርካታ ጎሳዎች፤ ነገዶች፤ ብሄሮች እና ብሔረሰቦች ሆነዋል። በእርግጥም አሁን የአሉት የኢትዮጵያ ሕዝቦች ሁሉ ከእነዚህ ሰዎች አብራክ የፈለቁ ናቸው። ስለዚህ ሁላችንም ቤተ-መዳሞች ነን። ለወደፊቱ፤ ዝርዝሩ እና ምንጩ ይፋ ይሆናሉ።

ፍቅሬ ቶለሳ ጂግሳ (ዶ/ር)

እኔስ 06/01/2013